

O hudbě, kráse a posvátanu

O hudbě se říká mnoho věcí. Prý spojuje národy, je univerzální řečí lidstva, a dokonce má být jedním z nejkrásnějších Božích darů člověku. Na tajemství hudby jsme se zeptali kněze Ládi Heryána, salesiána, biblisty, vězeňského kaplana a především výborného muzikanta.

Milý Láďo, co právě teď posloucháš a jaký styl hudby máš rád?

Já jsem vyrostl na kombinaci rockové hudby, kterou jsem poslouchal já, a dechovky, kterou poslouchali rodiče a která u nás neustále hrála.

Dnes na delší poslech hudby čas nemám, už si třeba moc nemohu jako dřív pouštět cédéčka. Hudbu poslouchám buď v autě, nebo si pozdě večer, když už mám klid, po chvilkách pouštím klipy na YouTube (většinou akustické kytaristy a hudbu, která s tím souvisí, momentálně jsou mými největšími oblíbenými Julian Lage a Tommy Emmanuel).

Dobrá písnička nás dokáže rozveselit i rozplakat. Čím to je, že je hudba tak silná?

Já myslím, že potřebujeme vnímat krásu, která je jednou ze základních filozofických rysů jsoucna jako takového, kde krása je vlastně splynutím dobra a pravdy. Jelikož se jedná o podstatné charakteristiky bytí, pak pokud to vnímáme, dělá to našemu bytí dobře. Jako je krása pro oči, tak existuje i krása pro uši, a tou je hudba. Je to vždy spojeno s těmi nehlubšími vrstvami naší osobnosti, našeho bytí, a proto nám poslech hudby nebo třeba pozorování krásné krajiny dělá dobře. Já myslím, že krása (a tedy i hudba) je odleskem existence Boží. Jsou skutečnosti, o kterých nemůžeme moc mluvit, dají se totiž jenom zažít a my pro ně nemáme slova. Jestliže se pokusíme popsat, jak jsme zažili Boha, vždy zjistíme, že nám slova chybí. Stejně tak nám slova chybí, zažijeme-li krásnou hud-

bu, a proto je dnes umění stejně legitimním prostředkem hovoru o Bohu jako teologie.

Když se v kostele modlím a zní dobrá hudba, mám pocit, jako by má modlitba měla křídla. Může nás hudba dostávat blíž k Bohu?

Jistě, já myslím, že to souvisí s odpovědí na předchozí otázku. Já jsem měl v životě jedno takové období, že když jsem se chystal ke zpovědi, vždy jsem si před tím pustil píseň kapely Jethro Tull „Moths“, která mne spolehlivě dokázala rozbřezet a zamyslet se nad tím, co jsem zač. Nebo třeba na koncertech kapely U2 jsem mnohokrát zažil

chovních proudění, která jsou s bohoslužbou spojena. Opravdu si myslím, že hudba nás dostává blíž k Bohu a že nás otevírá jeho přítomnosti.

Svatý Augustin říkal, že kdo ze srdce zpívá, dvakrát se modlí. Co má ale dělat člověk, který fakt neumí zpívat?

Já myslím, že tu svatý Augustin nemyšlel na nějakou matematickou rovnici, ale takový člověk má jistě jiné cesty, jak se intenzivně modlit. Člověk, který zpívat umí, se možná někdy moc dvakrát nemodlí, ale spíš se jen předvádí. Někdy mám takový dojem z některých varhaníků, když hrají ve velkém kostele a chovají se, jako by řídili to nejsilnější BMW po dálnici. Namísto služby tomu konkrétnímu společenství hlavně předvádějí svou sílu a vyžívají se v tom, jak mohou rozbírat celý ten prostor mezi nebem a zemí. Být ovšem součástí zpívajícího kostela plného lidí je velký zážitek, protože společný zpěv má velkou sílu. To ovšem vědí i vojáci, a možná někdo také zažil společný zpěv české hymny na hokejovém mistrovství světa, to je jistě přímo náboženský zážitek!

Některé liturgické písně působí smutně. Jak při takové písni povznést srdce k Bohu?

Jednak liturgie samotná doznala rychlejšího vývoje než některé zpěvy, které jí mají doprovázet, a jednak jsou jejími účastníky lidé všech generací, profesí a existenciálních situací. Jednomu něčemu zní smutně, protože je zrovna mladý a radostný, ale jinému ta-

ž píseň může být útěchou a tím, co právě nejvíce potřebuje. Je možné, že by nám pomohlo na to myslet, že ta a ta píseň je pro někoho mezi námi důležitá, vždyť liturgie nejsou jen písně, povznést srdce k Bohu můžeme i jinak. Je fakt, že výběr písní k liturgii by měl být citlivý, protože hudba atmosféru liturgie samozřejmě podstatně ovlivňuje.

V mnohých farnostech by mladí rádi zařadili kytarové mše, zatímco starší mají radši varhany. Má tento konflikt řešení? A je možné říct, že jeden nástroj je „zbožnější“ než druhý?

Já tomu konfliktu rozumím. Myslím, že se dá řešit buď mší jenom pro mladé, nebo tím, že i při mši s varhanami mladí lidé dostanou prostor, ostatně si myslím, že je to tak dnes většinou běžné ke spokojenosti obou zmíněných generací.

Jak známo, například v Bibli se o varhanách nepíše, na rozdíl od strunných nástrojů, třeba dnešních kytar. Já historii zavedení varhan do kostelů v naší kulturní oblasti neznám (nikdy jsem nebyl například v Africe, ale moc nevěřím, že bych se tam s varhanami nějak masivně setkal), ale je mi jasné, že čím větší kostely se stavěly a čím více lidí se v nich scházelo, v době bez elektřiny bylo třeba vymyslet nástroj dostatečně robustní, který by tak velký prostor zaplnil. Varhany se tak staly výlučným liturgickým nástrojem do té míry, že si bez nich někteří alespoň katolickou mší vůbec nedovedou představit, a zavedení jiných doprovodných nástrojů jim přijde téměř jako rouhání.

Já jsem se zvukem varhan v kostele vyrůstal, byl jsem pokřtěn jako dítě a vím, co pro mne tento nástroj, zejména v mé rodné vesnici, znamená. Každé varhany jsou osobité, stejně jako varhaníci. Jsem proto schopen chápat, že si to bez nich někteří lidé v kostele u nás neumí představit. Žil jsem totiž 10 let v Římě, tam se na varhany v kostele hraje jen výjimečně.

Na druhé straně varhany liturgii vtiskují určitou atmosféru. Ta je při nich někdy hezká, ale někdy liturgii uvězní jako pod jakousi neprodyšnou dekou. Na svých mších pro-

to upřednostňuji používání jiných nástrojů, které liturgii vtisknou zcela jinou atmosféru, i když se varhanám principiálně nebráním. Myslím, že by varhaník měl být člověkem pokorným, s určitým nadhledem nad svou službou, protože se jinak lehce stane zvukovým tyranem, se kterým není řeč. Už jsem to párkrát zažil.

Mnoho lidí jezdí do Taizé právě kvůli meditačním zpěvům. Jsme Bohu skutečně blíž, když zpíváme?

Já myslím, že Taizé dokládá to, co jsem v předchozí odpovědi o hudbě při liturgii řekl. A jsme-li Bohu zpíváním blíž? Jak kdy, on je nám blízko pořád stejně, záleží na tom, jak se mu my umíme otevřít, a pokud to určitý způsob hudby či zpěvu umožní, tím lépe.

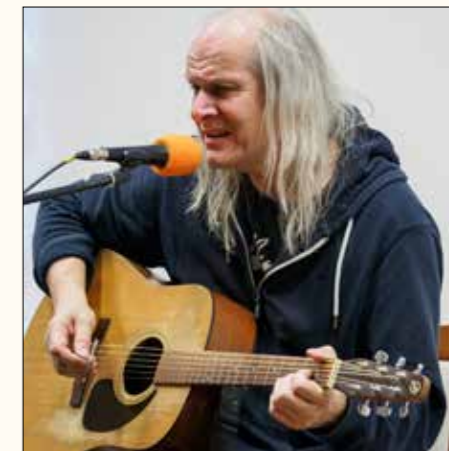
Lze Boha chválit při jakékoliv hudbě, třeba i z rádia? Nebo je to možné pouze při duchovní hudbě?

Záleží na tom, jak jsme vnímají a pozorní k realitě kolem nás, i rádio k tomu patří, stejně jako třeba příroda nebo umění.

Můžeme nějaký druh hudby, třeba death či doom metal, považovat za nevhodný pro křesťany?

Metal a jeho odnože jsou hudební formy, které mají dokonce i svou křesťanskou scénu.

Dr. Ing. Ladislav Heryán, Th.D., SDB, je římskokatolický kněz, salesián a vězeňský kaplan. Od 17 let se účastnil tajného teologického studia. Kněžské svěcení přijal v roce 1994. Přednáší na Vyšší odborné škole Jabok, Institutu ekumenických studií a Evangelické teologické fakultě UK.

Některé kapely se prezentují pomocí zvláštních, někdy až satanských symbolů. Co si o tom myslíš? Jsou to skutečně satanisté? A neměli bychom se jim vyhýbat jako... čert kříží?

Já si občas poslechnu i metalovou muziku. Jestli by se člověk měl něčemu takovému vyhýbat, to nevím. Já si se svatým Pavlem myslím, že tomu, kdo miluje Boha, všechno napomáhá k dobrému. Jistě, ono slovo „všechno“ může být problematické, ale je korigováno právě tím „kdo miluje Boha“. Jestliže někdo žije s Kristem, skutečně satanská hudba se mu podle mého názoru nebude líbit. Satanské symboly jsou někdy takové kolorit metalové scény, ale na druhé straně si neumím představit, že by negativní muziku nějaký křesťan chtěl cíleně vyhledávat.

Za rozhovor děkuje Zbyněk Pavienský

